

KNJIGA O JOBU.

† Dr. Antun Sović.

5. GLAVA.

Elifaz opominje Joba neka prestane s jadikovkama, ako ne će da ga stigne sudbina spremljena bezbožnicima. — Neka se obrati k Bogu — pa će opet biti sretan.

1. Zovi, hoće l' ti se kò odàzvati: Il' ćeš svěcu kome da obratiš se?	I pred Boga molbu svoju iznio.
2. Dã, budãlu kòlje srdžba njègova, I ludãka tãre mržnja njègova.	9. Koj' velika djela i nedohitna Čini; k tome čuda, što su bēz broja.
3. Ja budalu vidjeh korijen gdje pušta, Ali zã čas pròkleh bòravište mu.	10. Koj' pòrãšã zēmlju kišom ròsuljom, I poljãne rãvnē vòdom nãtãpã.
4. Od sreće dalèko djèca njègva su, Na vrátima sùdskim ljúdi gãze ih, Nit' ikoga ìma da ih izbavi.	11. Koji ponižene diže visoko I čini da tužni srěcu postìžu.
5. Prihod njègov ljètni glãduš pròždire: Te ga i do trnja svèga pobira, Dòk imútak njègov žèdni vrebaju.	12. Lukavima misli koji rasipa, Čini da im ruke ništa nē svršē.
6. Ne izlazi muka sama ìz praha, Nit' iz zemlje niče sama nevolja.	13. On mudrace hvata u lukavstvu im, Te lukavci pamet posve izgube.
7. Nego zã muku se čovjek rodio, Košto iskre plamne u vis uzlijeću.	14. Na mrak onj danju crn nailaze, U po dana piplju kao srēd noći.
8. Ali ipak Silnog ja bih tražio,	15. On otimlje ništeg maću oštrome, Spasava od ruke tvrde njihove.
	16. Ubogome tako ima nadanje, Dok nepravda usta svoja zatvara.

17. Blago, gle, čovjeku,
koga kara Bog:
Ne odbacuj stoga
kara Svesilnog!
18. Zadaje li rane? —
On ih zavija,
Satire li? — Ruke
liječe Njegove.
19. Iz tjeskoba šest će
On te izbavit,
Ni u sedmoj zlo te
ne će taknuti.
20. Za gladi od smrti
On će spasti te,
Iz vlasti u boju
maču oteti.
21. Kad prošiba jezik
bi'ćeš sakriven,
Bojati se ne ćeš,
kad provali bijes,
22. Bijesu ćeš i gladi
podrugivat se,
- Plašiti se ne ćeš
zvijerja divljega.
23. S kamenjem ćeš poljskim
biti ũ vjeri.
I sa zvijerjem divljim
mirno živjeti.
24. U šatoru svome
mir uživa'ćeš,
Stan svoj motreć, nać' ćeš
da je bēz štete.
25. Opazi'ćeš brojno
svoje natražje,
Poroda ko trave
što je ũ polju!
26. U visokom doba
ũ grob leći ćeš,
Košto s' ũ stog snosi
snōpak u čas svoj.
27. Razgledasmo, eto,
to, i tako je,
Poslušaj dēr dakle,
i bud' razuman!

- 1.—2. Elifaz je stao aplicirati na Joba načela, što ih je iznio u predašnjoj glavi. Rijeći mu sadržaju ironiju. Hoće da kaže: kušaj iznova, da jadikuješ, zovi u pomoć i svece! Niko te ne će uslišiti, niti se obazreti na tvoje tužaljke. Pod »svetima« misle se ovdje anđeli, jer drugih u ono vrijeme kanonizovanih nije ni bilo. Usprkos Elifazove ironije, ipak se vidi, kako je već u ono prastaro doba bio običaj, da se prizivlju sveti, odnosno anđeli, kao i da je bila i znatna korist toga zazivanja. Jedino ubogome Jobu ne će to zazivanje biti od koristi.
3. Elifaz se poziva i na svoje iskustvo. Vidio je nekog budaiu (bezbožnika), koji je pustio jak korijen, obećavajući dug i sretan život. No, Elifaz mu je odmah prokleo stan (boravište, Vul.: lje-potu), akomodirajući se Božjoj volji, jer zna, da takav bezbožac ne može biti duga vijeka, a ni sretan.
- 4.—5. Opisuju se posljedice toga prokletstva u bezbožčevoj porodici (obitelji), u njegovu prihodu i imanju: — »te ga i do trnja pobira«, Vul.: »a njega sama (t. j. bezbožnika) zgrabi' će oružnik« (armatus).
6. Ništa na zemlji ne biva slučajno, pa ni nevolje ne nastaju možda same od sebe, nego su posljedica učinjenih grijeha.
- 7b. Vul. prevodi: »Kaošto je ptica stvorena za lijet«.
8. U Vul. prijevodu umjesto futura »deprecabor«, »ponam«, bolje bi bilo: »deprecarem«, »ponerem«. Elifaz naime govori tu, šta bi on učinio na Jobovu mjestu, odnosno tumači Jobu, šta treba da učini.
10. Kiša je na istoku vrlo dragocjena, i simbol Božje milosti.
- 11a. Bl. Djeвица Marija uzela je taj dio stiha u svoj Magnificat (isp. Lk. 1, 52b).
- 12.—13. Bog strašno postupa s bezbožnicima. Čini da im propadaju opake misli. Sv. Pavao u I. Kor. 3, 19 navodi 13. stih.

- 15.—16. Dok onako strogo postupa s bezbožnicima, Bog je dobar i blag sa siromasima i nevoljnicima (Vul.: iniquitas = nepravednici, abstractum pro concreto).
- 17.—20. Bog će izbaviti čovjeka od sviju nevolja, kada se ponizi i podloži s rezignacijom odlukama Njegove providnosti.
21. Elifaz počinje izbrajati neke konkretne primjere onih zala, iz kojih će Bog izbaviti Joba. Pod »jezičnom šibom« (Vul.: flagellum linguae), razumijeva se razno klevetanje.
23. S poljskim kamenjem biti u vjeri važno je na istoku, gdje ljudi idu bosonogi. Znači da se Job ne će spoticati o kamenje, niti će ga ono priječiti na putu ranjavajući mu noge (isp. Ps. 90, 12).
24. Taj redak prevodi Vul. ovako: »I znati ćeš, da šator tvoj ima mir, i polazeći svoju ljepotu ne ćeš sagriješiti«. Smisao dakle ne samo posve različan od jevrejskog, nego ponešto i nejasan. No, ko ima na umu istočnjački govorni način, lako razumije, da se tu radi o ženi (supruzi). Isp. Ps. 67/68, 13: »speciei domus dividere spolia« domaćica = ljepotica kuće, dijeli plijen donesen sa bojišta. Prema Vul. dakle ne će sagriješiti ohološću, obijesću, jer drugoga grijeha ne vidimo u takome prijevodu.
25. Redak je ne malena ironija za Joba, koji je izgubio svu svoju brojnu djecu.
26. Dugovjek život smatrao se u St. Zavjetu kao poseban Božji blagoslov.
27. Elifaz dakle nije govorio, kako se iz retka vidi, lakoumno, nego je prije sve dobro promislio. Njegov govor plod je refleksija i opažanja. Zato sada neka i Job to dobro promisli, poslušaj, i time se okoristi.

Jobov odgovor Elifazu u I. disputi.

6. GLAVA.

Job opravdava svoju tužaljku veličinom svojih boli. — Kori prijatelje, ne samo zato, što ga nijesu potješili, nego i što su nepravedni prema njemu.

1. Job odgovori i reče: (6 + 5 = 11).	Muče li kod kŕme svoje rŕgonja?
2. Oh, da mi se dobro jad moj izmjeri, I nesreća moja vagne tezuljom!	6. Jede l' se bez soli što je bljutavo? U bjelancu jajnom ima l' sladosti?
3. Ona bi pretégla pijésak naš moru, Stoga mi ni rijēči nijesu pogrješne!	7. Čeg' se htio nijesam niti taknuti, Hrana moja to je u bolēsti sad!
4. Strijeje su u mene Svemogućega, Gorak otrov njihov duh mi ispija: Božje se strahote na me spremile.	8. Oh, da mi se molba moja ispuni! Oh, da Bog mi dade, ono, što čekām!
5. Njâče li kod tráve divlji magarac?	9. Kâm' da Bŕg izvoli da me sàtare, Rukom da izmahne, da me ũkine!

10. To bi još mi prava
bila utjeha,
U vis sve bi skako
svojoj ũ mucu,
Jer tajio nijesam
riječi Svečevih!
11. Tã, kaka mi snaga,
da bih izdržao?
Il'kraj kakav moj je,
da bih izdurao?
12. Eda l' mi je snaga
snaga kãmena?
Il' je tijelo moje
tijelo mjedeno?
13. Nije li već sile
u men' nestalo?
Nije li se pomoć
od men' odmakla?
14. Ko odbija milost
svome bližnjemu,
Svemogućeg Boga
strah taj ostavlja.
15. Ko potok mi braća
čine nevjeru,
Ko bujice riječne
mimo prolaze.
16. Mutne što no teku
ledom smiješane
Grude hladne snijega
u seb' krijući.
17. Kad s' utople žegom,
one nestaju,
S mjesta svog se suše,
kada zgriju se.
18. Od putova svojih
pravca zalaze,
U pustinju svrcu,
u njoj gube se.
19. Putnici iz Teme
željno gléde ih,
Karavane Sapske
čeznu za njima.
20. Al' do njih kad dođu
tad zastide se,
Posramljeni u njih
što se uzdaše.
21. I vi tako ništa
jedno postaste,
Videći strahotu
prepali ste se.
22. Eda li sam rekao
vama: dajte mi:
Il' mi òd svog blaga
što poklonite!
23. Il' iz ruke mene
spaste dušmanske,
Nasilničkoj vlasti
dē me otmite!
24. Ded' poučite me,
ja ću šutjeti:
I uputite me,
u čem grijeh je moj!
25. Oh, kako su snažne
riječi iskrene!
Al' zapravo koga
kori ukor vaš?
26. Vi mislite: riječi
tu za ukor su:
Očajnik što veli —
ide ũ vjetar!
27. Tã, na sirotana
srušili ste se:
Priatelju svome
jamu kopate.
28. Zato sad izvolte
pogledajte me:
I to baš u lice,
jer vam ne lažem!
29. Riječi natrag dakle
zla da ne bude:
Riječi natrag, velim,
jer sam u tom prav!
30. Zlòpakosti nema
na mom jeziku:
Nepce moje zloće
dobro razbirã!

2.—4. Ako se uvaži sav jad, i sve nevolje, što su stigle Joba, niko se ne može s pravom čuditi njegovim tužaljka, jer su njegove patnje kudikamo veće, nego njegovi grijesi. Vul. u 2. r. dodaje riječi: »grijesi — kojima sam zaslužio srdbu.« Taj dodatak u

opreci je s bližim i daljim kontekstom. Job bi tim riječima priznao, da je zaista zaslužio svojim grijesima takve kazne, dok se on, nasuprot, diljem cijele knjige bori protiv take insinuuacije. No, res nije ni fidei nec morum, sed interpretis, qui inspiratus non fuit.

- 5.—7. Job se ne bi tužio, kad mu ne bi ništa falilo. Ovako služi se navedenim pravom što ga imaju i životinje, koje ne njaču, ni ne muču, kada imaju dostatno hrane. Opis divljeg magarca nalazi se niže gl. 39, 5—8. Ovako bljutava stvar, kao što je jaino bje-lance bez soli, Jobov je život. Vul. prevodi 6a: »što kad se okusi, donosi smrt«. Suviše slobodan prijevod. No, res nije nec fidei, nec morum.
- 8.—10. U svojoj tuzi Job si želi smrt, svijestan, da će umrijeti u prijateljstvu s Bogom. Najveća mu je utjeha, što nikada nije tajio, odnosno nijekao, ili protivio se Svečevim (Božjim) riječima. Iz toga slijedi, i iz Jobovih govora jasno je, da u njima treba dobro razlikovati senzibilne izražaje ljudske naravi (potentia appetitiva seu anima irrationalis = strasna moć, odnosno nerazumna moć, s dvojakom strašću: appetitus concupiscibilis, et appetitus irascibilis = požudna i gnjevljiva moć) od volje (voluntas), u kojoj stoji i krepost i grijeh. Dok naime u Joba strasna moć zaista provaljuje u strahovite jadikovke, njegova volja je rezignirana i predana u Božju volju. To je glavno i to je važno. No, malo je danas ljudi, kojima je to jasno.
- 11.—13. Prijatelji nijesu Joba nikako utješili. Prevarili su ga u njegovoj nadi.
- 14.—15. Ko ljubi Boga, ljubi i svoga bližnjega. Međutim Jobova braća, t. j. prijatelji slični su zimskim potocima, što hitro teku i nikome ne koriste. Ljeti, kad bi bili i od te kake koristi, nema im ni traga. Taki su nevjerni prijatelji, što ostavljaju prijatelja u vrijeme kušnje.
- 16.—20. Dok jevr. tekst nastavlja poredbu s potocima i rječnim bujicama do 20. r., u Vul. nailazimo na znatno izmijenjen smisao. Njezin prijevod glasi: »16. Na one, koji se boje mraza, past'će snijeg. 17. U vrijeme, kada budu raspršeni, poginu'će, i kad nastane vrućina, rastopi'će se sa svoga mjesta. 18. Uvite su staze njihovih koraka: hode na prazno, i pogibaju. 19. Promotrite Temanske staze, Sapske putove, i počekajte časak. 20. Smeteni su, jer sam se ufao: došli čak do mene, i stidom se pokrili.« U Vul. r. 19—20. ispremiješana su i lica i padeži. Tako n. pr. r. 19., mjesto: »considerat«, trebalo bi čitati: considerant. Mj.: »semitas« — viatores; mj.: »itinera« — caravanæ (turmae); mj.: »expectate paulisper« — desiderant (sitiunt) ad e o s. — U r. 20. mj.: »speravi« — speraverunt; mj.: »usque ad me« — usque ad e o s. Slične su perturbacije i u 16. r.
21. Prijatelji ne samo što nijesu potješili Joba, nego jedva što su ga ugledali u tolikoj nevolji, ustrašeni, stali su mu imputirati, kako ju je on i zaslužio.
- 22.—23. Job nije tražio od prijatelja ni novaca, ni što drugo, nego blagu riječ, ali ni te nije dobio.
24. Neka dokažu prijatelji svoje insinuuacije protiv njega, ako mogu.
25. Vul. prevodi ovako: »Zašto ocrnujete istinite riječi, kada među vama nema nikoga, koji bi me mogao prekorigiti?«
26. Mj.: što veli očajnik, ili: očajnikove riječi, Vul. ima: »iznosite riječi«, zamjena dakle subjekata.
28. U Vul. glasi: »Ali, dovršite, što ste započeli, poslušajte, i vidite, da li lažem.«
29. Vul.: »Odgovorite, molim, bez inata, i sudite, pošto ste govorili, što je pravo.«
30. Vul.: »Tada ne ćete naći u mome jeziku nepravde (bezakonja), niti će u mome grlu (iz moga grla) zaječati ludost.«

7. GLAVA.

Job izlaže svoju nevolju pred Bogom. — Pita, zašto postupa s njime tako okrutno, i zašto mu ne prašta, ako je sagriješio.

(Metar isti)

1. Nije li nà vòjsci
čovjek pozèmljār?
Nijèsu l' nàdničarski
dāni njègovi?
2. Košto rob za mrakom
gine večernjim,
Il' za platom kako
čezne nadničar:
3. I meni su tako
dati ũ dijel
Jadovni mjeseci;
i u našljedstvo
Noći nevoljne se
pridijelile.
4. Liježući mislim:
kad ću ustati?
Večer se otègla
te mi dòsādī
Sve prevrćući se
do u zorin cik.
5. Crvima je tijelo
moje pokrito,
Grudama zemljanim
olijepljeno:
Koža grūša mī se,
i *sva* raspada.
6. Dāni mòji tèkū
břžē òd čūnka:
Běž ikakē nāde
hltro pròlazē.
7. Oh, sjeti se, lahor
da je život moj!
Oči da mi ne će
sreće vidjeti!
8. Nit će me promatrat'
oko znančevu!
Pogled svoj si upro
u me, i sahnem.
9. Kao što se oblak
gubi, razlazi:
U grob tako siđe l'
ko ne izlazi.
10. Ne vraća se više
domu svojemu,
Nit ga vidi više
mjesto njegovo.
11. Zato ja ne branim
svojim ustima,
Već u tuzi duha
svoga govorim:
U gorčini duše
svoje naričem.
12. Eda li sam more
ili morski pas (kit)?
Te si oko mene
stražu metnuo!
13. Ako rečem: odar
potješi'će me
I olakšat muku
meni krevet moj.
14. Tad zadaješ strah mi
grdnim sancima,
Prepadaš me teškim
priviđenjima.
15. Stog najvòlio bih
da ugušim se,
Od kostiju mojih
draža smrt mi je!
16. Dosta! ja ne mògu
živjet do vijeka!
Dani tašti su mi
s mirom puštaj me!
17. Pītām: štā je čòvjek
te g' uzvišujēš?
Mīsao srca svōga
nā nj'ga ũpravlājš?
18. I svakōga jūtra
da ga pòlazīš,
I trènutak svākī
mēčēš nā kušnju?
19. Pōglēd svōj od mēne
kād odvrātī'čēš?
Dat mi da pljūvačku
svòju progūtām?
20. Zgriješih! šta radim,
ljudski stražaru?

Zašto me za nišan sebi postavljaš?	I krivicu svoju zašt' ne űzimāš?
Tako te na teret samom sebi sam!	Jer ću sad u grōbu eto poćinut:
21. Zašto ne opraštaš grijeha mojega?	Kada potraűiš me, naći ne ćeš me!

- 1.—3. Pošto se izjadao nad svojim prijateljima, vraća se Job na slične misli, što ih je iznio u 3. glavi. Čovjek na zemlji je kao vojnik. Tvrda služba, napose za vrijeme rata. Nikada nema mira, ni počinka, dok ne umre, kako je bilo u staro vrijeme. Slično kao ni rob. Nadničari dobivali su nagradu svaki dan u večē. U 3. r. Vul. ima: »enumeravi mihi«, bolje bi bilo: »enumeraverunt mihi«.
- 4.—5. Opisuje potanje neke svoje patnje. Nije čudo, što su se u istočnoj klimi kraj take bolesti u velikoj množini pojavili crvi. Biva to i u našim krajevima, ako se budno ne pazi, napose ljeti. Vul. prevodi ova 2 retka, uz neke neznatnije diferece, po smislu dobro. No, opis je ipak manje živ, nego u jevrejskoj istini.
6. Slično vrijedi i za ovaj redak. U jevrejskom poređuje se brzina ljudskog života s brzinom tkalačkog čunka, što hitro preljeće s jedne strane osnove na drugu, dok se u Vulgati ta brzina poređuje s hitrinom, kojom tkalac kida nit od osnove.
7. Job se obraća molbom Bogu, da bi se Bog opomenuo, kako je ništav njegov život.
- 9.—10. Kad čovjek jednom umre, t. j. dođe u smrtno stanje, ne vraća se više u ovo životno stanje, što ga je prije uživao, niti se vraća svome domu. Ovim riječima Job se ne dotiče pitanja besmrtnosti, on jedino tvrdi, da, pošto jednom umre, ne će više egzistirati u svojim dojakošnjim kondicijama, niti se ikada u takvima opet vratiti na zemlju. I to je istina.
- 11.—15. Pošto Job nema više nade, da će ozdraviti, a život je kratak, to se obraća Bogu s izvjesnom slobodom u ustima. Pita, zar je tako bijesan i silovit kao more, ili okrutan kao neka morska neman, te je nužno, da se obuzda negvama tolikih nevolja? Nema mira ni danju ni noću, kada ga opet (u grozničavu stanju) plaše kojekake utvare. Zato voli smrt, nego takav život. Neka se radije uguši od te bolesti. Uostalom Duh Sveti veli u Ecclesiasticus-u (30, 17): »Melior est mors, quam vita amara: et requies aeterna, quam languor perseverans.« Tu se dakle ne radi o samoubistvenim namjerama, nego o akomodaciji Božjoj volji.
16. Jobu je svega dosta.
- 17.—18. Verzovi slični su onima u Ps. 8, 5. No, u psalmu Bog misli na čovjeka, kako bi ga obasuo dobroćinstvima, dok ovdje misli na nj, kako bi ga obasuo patnjama.
- 19.—21. Moli se Bogu, da mu dade barem za čas malu olakšicu u mukama (dok proguta pljuvačku), pa, ako je zaista sagriješio Bogu, neka mu oprostí grijehe prije, nego umre. Neka mu pomogne što prije, jer već sutra (Vul: mane) može biti prekasno.

Govor Bildada Suhejca u I. disputi.

8. GLAVA.

Bildad dokazuje Jobu, kako je Bog pravedan, kada ljudima dijeli dobro i zlo.

1. Tada Bildad Suhejac pro- govori i reče: (Metar: 4 + 5 = 9).	2. Tā, dokle ćeš tako zborit ti? Bit' ko vihar riječi ždrijela tvog?

3. Eda li Bog pravo izvraća?
Il' pravicu Silni izvrće?
4. Ako li su tvoji sinovi
Griehom njega uvrijedili:
Predao ih je grijehu nji-
hovu.
5. No, ti, ako l' Boga potražiš,
Za milost se Silnom uz-
moliš:
6. Te vrh sveg' si čist i obra-
zan,
On će za te sad se prenuti,
Stan pravedan tvoj obno-
viti.
7. U početku bi'ćeš neznatan,
No, na koncu vrlo velik baš
8. Pređašnji dē pitaj naraštaj,
Gledaj oci, što pronadoše:
9. Tā, od jučer mi smo nē-
znājše,
Na zemlji nam kō sjen dani
su.
10. Učeci te nauk da'će ti,
Iz svog srca riječi vadi' će
11. Košt' ne ráste rogoz bēz
bare,
Ni bēz vlage síta nē niče:
12. No, trga se još u cvatu
svom,
Prije trave svake suši se:
13. Takove su staze onijeh
Na Boga što zaboravljaju:
Jer propada bogomrščev
nad.
14. Podlama se nada njegova,
Ufanje mu dom je paukov.
15. Na kuću se svoju naslanja,
Al' ne stoji ona tvrdo mu:
Čvrsto za nju on se pri-
hvata,
Al' držat se ona ne može.
16. Zeleni se nešto nà suncu,
U vrh vrta pruža ogranke:
17. Na kršu mu žile spleću se,
Iz kamena tvrda proniču.
18. Al' iz mjesta kad se iščupa,
Zaniječe ga ono: »Ne znam
te!«
19. To je radost, gle, života mu,
Al' iz praha drugi niču već.
20. Bog, gle, dobrog ne odbā-
cuje,
Ni zlikovca ne utvrđuje.
21. Još će t' smijeha usta nā-
punit,
Usne tvoje poja radosna.
22. Što mrze te, sram obući će,
Bezbožničkog stana nesta'
će.

- 1.—3. Bildad, čovjek žestoke čudi, ne vodi računa o Jobovoj molbi, kojom je zakleo prijatelje, da imaju s njime smilovanja (6, 28—30). I Bildadu, kao i Elifazu, nevolje na tom svijetu samo su kazna za počinjene grijeh. Osim toga, on se pokazuje kudikamo tvrdim prema svome prijatelju Jobu. Prema opasci sv. Tome, on govori, kako običavaju govoriti ljudi protiv nečega, što ni-jesu razumjeli. U nedostatku argumenata, on grdi. U Jobovu odgovoru Elifazu on vidi optužbu Boga zbog nepravde, stoga se latio dokazivanja, kako je Bog pravedan, i Job treba da prestane optuživati Boga s nepravdnošću.
- 4.—5. Bildad pretpostavlja kao izvjesno, da su Jobovi sinovi i kćeri poginuli, što su sagriješili protiv Boga. Grijeh im je prouzročio smrt. No, Job, koji je još u životu, ima vremena, da se obrati. Učini li to, Bog će ga još i obilato nagraditi. Bildad se tako vraća na Elifazovu tezu: grijeh se uvijek kažnjava na toj zemlji, kao što se i krepost uvijek nagrađuje.
- 8.—10. Bildad prelazi na dokazivanje principa, što ga je postavio u početku svoga govora (r. 3.), iz koga je učinio brzu aplikaciju na Joba. Dok se Elifaz pozvao na viziju, da dokaže svoju tezu, Bildad se poziva na stare mudrace. Današnji ljudi, veli, kratka su života, nemaju dosta iskustva. Život im teče hitro kao sjēn.

NB. U vezi sa r. 9. padaju nam na um Sofoklovi stihovi u početku »Ajanta«:

„Ὁρῶ γὰρ ἡμᾶς οὐδὲν ὄντας ἄλλο πλὴν
Ἐὶδῶλ' ὄσοιπερ ζῶμεν ἢ κουφήν σκιάν,

- 11.—15. Kao primjer mudrosti starih pokoljenja navodi Bildad 2 vodene biljke: rogoz i situ, koje se bez vode odmah suše. Slično čiva i s onima, koji Boga mrze i ostavljaju. Zbog svojih grijeha lišeni Božje milosti i zaštite, padaju u nevolje i propadaju. Kuća, na koju se bezbožnik naslanja jest njegova zla sudbina, odnosno loš udes. Sva ljudska dosjetljivost i vještina ništa tu ne pomaže (koristi). Kuća bez pravog temelja (pobožnosti) ne može dugo stajati. Ruši se.
- 16.—19. Bezbožnik je kao neka biljka, što se začas zazeleni na suncu. Čini se, kao da mu je sreća stalna. Ali, kad iznenada umre, niko ne pita za nj. Ni najbliža rodbina.
20. Bog ne ostavlja pravednika, niti se prijatelji sa zlikovcima. Pa, zato, ako Job stane živjeti pravedničkim životom, Bog će ga opet povratiti u predašnje sretno stanje, i posramiti sve njegove mrzitelje.

Job odgovara Bildadu u I. disputi.

9. GLAVA.

Job znade, da je Bog pravedan, ali opet tvrdi za sebe, da je nečužan, i prema tome, da Bog ne kažnjava jedino zločince. Kad ga Božje veličanstvo ne bi strašilo, on bi pred Bogom mogao dokazati svoju nevinost.

1. A Job odgovori i reče: (Metar: 6 + 5 = 11).	Nā nebu On zvijezde zapečaćava.
2. Znam zaista dobro, da je tako s tim! Tā, pred Bogom kako čovjek da je prav?	8. Plavetna nebesa sam razapinje, Po valima morskim šeta gazeć ih.
3. S njime da parbi se? Odgovorit mu Ne može na jednu ni od hiljade!	9. Stvorio je Kola, Štape, Vlašiče, I komore zvijezda drugih nā jugu.
4. Srcem mudar On je, Snagom svesilan, Opro ko se Njemu te živ ostao?!	10. Djela čini silna nedokučljiva, Divotna čudesa, što bez broja su.
5. Gore On premješta, nit se opaža U jarosti svojoj kad ih prevraća.	11. Gle, kraj mene ide, a ja nē vidim, Kad prolazi mimo, ne opažam ga.
6. On pokreće zemlju s mjesta njezina, Stupovi se njeni tresu s temelja.	12. Kad uhvati On — gle, ko će uzbit ga? Ko ga smije pitat: a šta radiš to?
7. Suncu zaprijeti li ono s' nē rađa	13. Ne usteže gnjeva svoga Silan Bog,

- Pomoćnici bijesni
 pada nj padaju.
14. Pa, kako bih ja Mu
 odgovarao?
 Ili protiv Njega
 riječi birao?
15. I prav da sam, dao Mu
 ne bih odgovor,
 U svog suca već bih
 milost molio.
16. Da Ga i prizovem,
 da s' odzove On:
 Još vjerovao ne bih,
 da m' je čuo glas!
17. Jer ko vihar žestok
 On me smrskao:
 Umnožio rane
 meni ni zašto.
18. Ne dopušta On mi
 ni da odahnem,
 Već me sita puni
 svim gorčinama.
19. Ako je na snagu:
 »Gle, Ja silan sam!«
 Ako je na pravdu:
 »Ko će me na sud?«
20. Da se i opravdam,
 pa i tada će
 Usta vlastita me
 zlim proglasiti:
 I čestita mene
 kazat opakim.
21. Eda li sam pošten?
 ni sam ne znam ja!
 Omrzao je sasvim
 meni život moj!
22. Jedno jest, to velim:
 i poštena On,
 Do istrage tare
 ko i bezbožna!
23. Kada bi odjednom
 bič ubijao ... (hajde-
 de!)
 Al' očaju On se
 smije nevinih!
24. U ruke se daje
 zemlja lupežu,
- On zaklanja lice
 njenih sudaca:
 Ako li On nije,
 ko je onda to?!
25. Od glasnika brži
 dani moji su,
 Ne vidjevši sreće,
 oni odmiču.
26. Ko od site čamci
 hitro prolaze,
 Ko orao na plijen
 kad zalèti se.
27. Ako rečem: muku
 da zabòravim!
 Lice da rãzvedrím
 budem veseo:
28. Tad od muka svojih
 svih sam ustrašen,
 jer znam, kako ne ćeš
 da opravdaš me!
29. Kriv sam! zašt' da žalud
 sada mučim se!
30. Da òperēm sebe
 vodom snježanom,
 Ruke da sapúnom
 sèbi umijem:
31. I tad bi me u glib
 još uválio,
 Na me da se gade
 moje haljine.
32. Jër On čòvjek nije
 kao što sam ja,
 Da mu odgovaram,
 i da zajedno
 Na sūd idem s njime,
 da se parbimo!
33. Suca með' nam nema
 òbraničkoga,
 Ruku da bi metnuo
 na nas dvojicu.
34. Od men' neka šibu
 svoju òdmaknē,
 Neka me nē plaši
 više njegov strah!
35. Tada ću govòrit,
 ne ću bojat se,
 Jer ovako ne znam
 ni za sebe ja!

- 5.—10. Job opisuje neizmjernu Božju silu nad fizičkim svijetom. Jevr. riječ »aš« u r. 9. označuje zvjezdanu konstelaciju Veliki Medvjed ili Velika Kola (Vul.: »Arcturus« = polarna zvijezda, posljednja u rudu malih Kola). »Ketil«, ima kao i Vul. isto značenje sa grčkom riječju »Orion« = zvjezdana konstelacija na sjevernoj nebeskoj polutci, na istočnoj strani. S jevr. riječju »Kima«, označuju se t. z. Plejade, zvijezde na zapadnoj strani nebeske polutke. U Vul. se na ovome mjestu to zvijezde zove »Hijade« (= 7 zvijezda na početku zvjezdane konstelacije, koja se zove »Bik«). Ifta ih, koji ovdje pomišljaju na zvezdu Sirijon, ili Skorpion. Pod »zvijezdama na južnom nebu« razumijevaju se zvijezde, što se nalaze na južnoj astronomskoj polutci. Prve 3 grupe pripadaju sjevernoj polutci.
13. Pod »bijesnim pomoćnicima« odnosno »Rahabovcima«, ili prema Vul.: »qui portant orbem« = koji nose svijet, razumijevali su neki (i sv. Toma) anđele, kojima se Bog služi u upravljanju nižih stvorenja; drugi ih apliciraju na demone, ili na careve, odnosno na zemaljske mogućnike, ili na oholice, uopće na uobražene i drske ljude, koji hoće da se opiru Bogu. Drugi opet razumijevaju pod tim imenom (»Rahabovcima«) morske nemani. Potonje mišljenje, čini se, da je još najispravnije.
- 20.—24. Job se ne može braniti pred ovako silnim Bogom. Jedino je, veli, stalno, da Bog šalje nevolje i na dobre i na zle. A, kako pravedničke nevolje često dugo traju, čini se, kao da se Bog s njima podruguje pravedniku. Najgore je pako, što bezbožnici, ne samo nijesu uvijek kažnjavani na ovome svijetu, nego su često još i nagrađivani i zaštićivani. Imadu velike posjede, uopće gospodare na svijetu. U Sv. Pismu nerijetko kaže se, da Bog sam nešto čini, što On samo dopušta. Tako dopušta, da bezbožnik često trijumfira, dok se pravednik tlači.
- 25.—26. Poređujući brzinu, kojom prolazi njegov život, Job upotrebljava one predmete, što su se u njegovo vrijeme smatrali najbržima. To su laki i vrlo hitri čamci od rogoza ili od site, te orač, kada se zaleti na plijen. — NB. R. 26. »Ko od site čamci«, Vul. ima: »Kao lađe, što voze voće«. R. 27. Vul. prevodi: »Kad odlučim: ne ću više tako govoriti: u licu se mijenjam i mučim se bolan«.
- 30.—31. Kolikogod se trudio, Job ne može dokazati svoje nedužnosti. Pred Božjim veličanstvom i Božjom svetošću uvijek će izaći okaljan.
- 32.—35. Ako ga optuži Bog, ne može ništa odgovoriti. Osudi li ga nema priziva. Bog je vrhovni sudac, protiv koga nema apelacije, niti se može postaviti kao neki obranički sudija (arbitar) između Boga i čovjeka.

10. GLAVA.

Jobu je život omrzao. Ne razumije, zašto pravedan Bog bije tolikim nevoljama nedužna čovjeka. Moli Boga, neka mu dade neku olakšicu, prije nego umre.

(Metar: 6 + 5 = 11).

1. Omrzao je duši	2. Bogu rekoh: Nemoj
mojoj život moj,	da osudiš me!
Ajde da od sebe	Objasni mi sa mnom
pustim tužnjavu!	zašto parbiš se?
Ajde da procvilim	3. Eda l' milo ti je,
dušom ojađen!	što potlačuješ

- Djelo dlana svojih,
te ga prezireš?
Svjetlom obasjavaš
bezbožnički svjet?!
4. Eda l' su u Tebe
oči tjelesne.
Košto čovjek vidi,
i Ti vidiš li?
5. Dani Tvoji jesu l'
dani čovječji?
Il' ko vijek ljudski
Tvoje godine?
6. Bezakonje moje
jer istražuješ,
I za grijehe moje
brižno razbiraš.
7. Tã, Ti dobro znadeš,
da nijesam kriv,
Al' iz ruke Tvoje
nema spasenja!
8. Ruke Tvoje su me
gle, načinile,
Stvorile me; ôdsvud
sad me potireš!
9. Sjeti se ko kao
da si sazdo me,
I opeta ù prah
da ćeš vratit me!
10. Nijési li me poput
mlijéka ùsuo?
Učinio ko sir
da ùsirim se?
11. Navuko si ná me
kožu i mēso:
Kostima me svega
spleo i žilama.
12. Darovao mi blago
život s milošću,
Staranjem mi svojim
dušu čuvao.
13. To ù srcu svome
Ti si sakrio:
Ali znadem tako
da je pred Tobom!
14. Ako i sagriješih
Ti si čuvao me,
Od krivice ipak
nijési pravdao me!
15. Avaj, teško meni,
skrivim li štogod:
Ni prav jer ne mògu
glave pòdići:
Već si pun sramòte
gledam nevolju.
16. Ako li je dignem
ko lav goniš me,
I čudesa sa mnom
opet počinjaš.
17. Svjedočanstva svoja
ná me pònāvljāš,
Protiv mene jarost
još umnòžāvāš,
Vojsku muka starih
s novim mijēnjāš mi!
18. Iz utrobe što si
izvadio me?
Oh, da umrijeh! — oko
da ne vidje me!
19. Bìo b' ko da nijesam
nigda ni bio:
Iz utrobe ravno
ù grob prēmješten!
20. Tã, nije li malo
dana mojijeh?
Dě prestani za čas,
ostavi me se:
Malko ne bih li se
porazvèdrio!
21. Prije no poduzmem
put bez pòvratka,
Put u zemlju tamnu
i ù smrtni sjēn.
22. Put u zemlju tamnu
kao crni mrak,
Punu sjēna smrtnog
i bez poretka:
Nòccá gdjē nājernjā
jeste kò svjetlòst.

- 8.—12. Sličan opis stvaranja čovjeka ima i u Psalmu 139 (Vul.: 138), 13—16.
- 18.—19. Job se vraća na svoju tužaljku u gl. 3, 11. sl.
- 21.—22. Job u ovim retcima opisuje stanje duša u Podzemnom carstvu, koje se jevrejski zove karakterističnim imenom Šeol. Da bi se razumjela starozavjetna ideologija o drugome svijetu, treba najprije držati u vidu (pred očima), kako Stari Zavjet nema pojma o kršćanskom nebu, gdje pravednici gledaju Boga licem u lice. To nebo otvorio je istom Gospodin Isus Krist. U Starom Zavjetu ima jedino Šeol, kome odgovara grčki Hades (Ad), i latinski Infernus (tal.: L'Inferno). U tome pako Šeolu (Had-u ili Infernu) razlikovala su se, prije otkupljenja ljudskoga roda po Isusu Kristu 4 odjela (4 partes): a) Mjesto (locus), gdje su se čuvale pravedničke duše. To mjesto zvalo se Abrahamovo krilo (sinus Abrahamae), Limbus. Danas je ono posve prazno, jer su pravedničke duše premještene u nebo. b) Drugi odio (pars) određen je za onu jevrejsku (židovsku) i kasnije kršćansku pa i pogansku djecu, koja su umrla, odnosno, i sada u kršćanstvu umiru bez svetoga krštenja, a nijesu se in articulo mortis, privoljela na t. z. željno krštenje, koje im je milošću Spasitelja g. Isusa Krista stavljeno na prihvāt. Takva su djeca, iako sa jednim istočnim grijehom na duši, osuđena na vječno odbačenje. Ne trpe doduše poenam sensus, nego jedino t. z. poenam damni, ne postigavši one svrhe, za koju su bila stvorena, t. j. da gledaju Boga licem u lice, da mu služe, i klanjaju mu se. c) Treći odio, onaj je dio pakla, iz koga još ima izlaska. To je naš današnji purgatorij ili čistilište. Tu su doduše paklene ognjene muke, kao i u pravom paklu, no, pošto se duše u vatri tako očiste, spasavaju se u nebo. d) Četvrto mjesto u Šeolu jest pravi pakao, iz koga nema izlaska. Tu su strahovite vječne muke; najstrašnije već zbog toga, što je presječena svaka nada izlasku iz njih. Nedokučljiva strahota! Posljednja 3 odjela Podzemnog carstva, odnosno Šeola, kako vidimo, i danas postoje. Jedino je prvi odio (Abrahamovo krilo) zamijenjen s našim nebom.
- NB. Svi stari narodi, kao i sva objavljena nauka, i židovska i kršćanska, pretstavljala si Šeol (Podzemno carstvo), kao mjesto u središtu naše Zemlje. »Descendit ad inferos« veli Credo. Ovdje ne ulazimo u rješavanje pitanja, kako fizički oganj može mučiti i dušu (duh), jer je to pitanje slično onome, kako Bog može spojiti razumnju dušu (duh) sa tijelom (tjelesnom materijom) u jednoga čovjeka. Konstatiramo samo to, kako i sva prirodna nauka (znanost) uči, da je u središtu Zemlje užasna vatra, tako te su sve, i najtvrdre kovine i kamenje više nego u plinovitom stanju. A opet nema nikakve svjetlosti, jer nema ni sunca ni zraka (vazduha). Vlada najveća i užasna tama.

Govor Sofara Namaćanina u I. disputi.

11. GLAVA.

Sofar grdi Joba, što je tobože loše govorio o Božjoj mudrosti. Zato hvali Božju mudrost. Potiče Joba, da se vrati k Bogu, ako ne će da propadne.

1. Tada Sofar Namaćanin progovori i reče: (Metar: 6 + 5 = 11).
2. Zar na riječi mnoge da s' ne odvrati?

- Il' će se òprāvdat
 jošte brbljavac?
 3. Hoće l' trice tvoje
 ljude ušutkat?
 Rugaš se, a niko,
 da t' ne pòsrāmī?
 4. Tā, reko si: svijetla
 nauka mi je,
 I pred Tobom čist sam
 o *Svesilni!*
 5. Oh, dā kamo sreće
 Bog da prozbori:
 I na tebe usta
 svoja otvori!
 6. Da objavi tebi
 tajne mudrosti,
 Po namjeri svojoj
 što su dvostruke!
 Tad bi ti još spoznao
 kako ti je Bog
 S uma smetnuo mnogu
 tvoju krivicu.
 7. Moš' li biće Božje
 ti dokùčiti?
 Savršenstvo Silnog
 doseć dō kraja?
 8. Od nebèsā j' više,
 šta da učiniš
 Od Šeola dublje,
 šta da mudruješ?
 9. Duže je od zemlje,
 šire od mora.
 10. Ako prođe mimo,
 pa te pograbi,
 Zbor sudački skupi l'
 ko će branit mu?
 11. Jer On pozna dobro
 ljude lukave,
 I kad zloću vidi,
 dobro pamti je!
12. I bezuman čovjek
 biva pametan,
 I magare divlje
 bude pitomo! ..
 13. Ako dakle srce
 svoje urediš,
 Na molitvu ruke
 svoje pružiš mu:
 14. Zloću još ukloniš,
 što t' u ruci je,
 U svom stanu ne daš
 mjesta pakosti:
 15. Bez sramote lice
 tad ćeš podići,
 I stojeći tvrdo
 neš' se bojati!
 16. Nā muku ćeš svoju
 tad zabòraviti,
 Sjećat se ko vode,
 što protěkla je.
 17. Od podneva ljepši
 biće život tvoj,
 Ko jùtarnja svjetlost
 tama zasja'će.
 18. Běž brige ćeš biti
 nadu imajuć,
 Běž straha ćeš lijégat,
 mirno spavati.
 19. Leža'ćeš i niko
 ne će bunit te,
 Već će ti se mnogi
 umiljavati:
 20. Dok će oči čiljet'
 bezbožnicima,
 Jer će propast svako
 utočište im:
 Konac njihov bi'će
 očaj duševni.

4. Smisao retka: Jobova je savjest čista. Ništa mu ne predbacuje.

6. »dvostruke«, znači, da su Božje osnove, namjere, superiornost svim ljudskim namjerama, osnovama.

12. Divlje magare slika je tvrdokornosti i gluposti.

13. Slično Sofar obećaje Jobu novu sreću, ako se iskreno obrati Bogu. Tu sreću opisuje mu lijepim pjesničkim slikama.

18. Iako sva poznata nam današnja Vulgatina izdanja imadu »defossus« = ukopan, ipak držimo, da je sv. Jeronim izvorno preveo »defessus« = umoran, jer to traži smisao cijelog retka. Inače te riječi nema u jevr. izvorniku, kako se vidi iz našega prijevoda.

Job odgovara Sofaru u I. disputi.

12. GLAVA.

Job odgovara Sofaru i prijateljima, da poznaje Božju mudrost bolje nego oni. — Zato im je opisuje s ostalim Božjim atributima.

1. Job odgovori i reče: (Metar: 4 + 5 = 9).	12. U staraca mudrost nalaziš, I u vijeku dugu razumnost.
2. Sumnje nema: vi ste ljudine, I s vama će mudrost propasti!	13. U Boga je mudrost silenā, U njega je savjet s razumom.
3. Al' I ja imam razum poput vas, Od vas gori nijesam nika- ko! — Tā, ko ne zna stvarj taki- jeh?!	14. Nè grādī se, On kad rāz- grādī, Nit' se otvarā, On kad zā- tvori.
4. Nā potsmijeh sam prijate- lju svom: »Zovne l' Boga, odziva mu se Nā potsmijeh je pošten, pravedan!	15. Voda s' hlapi, kad je ustavi: Pusti li je, zemlju prevrće.
5. Nesretnik se daje preziru, Miroljubac ružnu postup- ku, I biju se noge klecave.	16. U njega je jakost s mu- drošću, Svodnik i zavēden njegov je.
6. Lupeške su mirne kolibe, Bogopsovci žive bēž straha, Takve jošte rukom vodi Bog!	17. Zbog njeg' bosī idu svjēt- nici, On sudije obezūmljūjē.
7. Pitaj stoku, da te nauči, Ptice s neba, da ti objāvē!	18. Carevima pojas raspušta, I bedra im paše okovom.
8. Reci zemlji, da te pouči: Ribe morske nek ti pri- čaju«!	19. Zbog njeg' bosī idu sve- ćeni: Dugōvjeke upropāšćuje.
9. Ko od sveg tog ne zna Go- spodnja Ruka da je sve to sazдалa?	20. Iskusnima riječ zakrāćuje, I starcima pamet uzimlje.
10. Sve što živi ruka drži mu, Dah svakoga tijela čovje- čjeg!	21. Na knezove sipa srāmotu, Silnicima pojas raspušta.
11. Ne kuša li uho besjede, Košto nepce kuša jestvine?	22. On dubine tmaste otkriva, I mrak smrtni na dan iz- vodī.
	23. Usrećuje, ništi narode, Raširuje, vodi pōd roblje.
	24. Glavarima puka zemalj- skog, On uzimlje razum, pušta ih U pustinje pune bespuća.
	25. Bez luča da mrakom pipaju I lutaju kao pijani.

1. Trećem prijatelju Sofaru Namaćaninu Job odgovara tako, da ujedno perstringira i ostala 2 prijatelja, kojima je već prije odgovorio. Jobov odgovor obuhvata 3 glave (12, 1—14, 22). Po unutrašnjoj dispoziciji dijeli se na 2 česti. U prvoj: 12, 1—13, 12, obraća se Job svojim prijateljima, da ih prekori i pobije, a u drugoj: 13, 13—14; 22, obraća se Bogu, uvjeravajući, kako je nevin, i moli za milost.
- 2.—6. Što su prijatelji dosele raspravili o Božjim atributima, znade Job bolje, nego oni. U tome pogledu ne treba od njih nikakve pouke. Radi se o tome, što pravednik, čim padne u nevolju, biva odmah i od najboljih prijatelja smatran kao neki bezbožnik, dok se pravim bezbožnicima oprašta sve, kada su sretni.
- 7.—12. Ono, što su 3 Jobova prijatelja rekla o Božjoj mudrosti, uči sva narav. Prema tome nije to ništa vanredna. Sama nerazumna stvorenja uče, da je Bog stvorio sve i upravlja svim; da je sve ovisno od njega, i da On raspolaže sa svime, kako hoće. Životinje su podijeljene na 3 kategorije: četveronožnu stoku, ptice i ribe, prema tome, da li žive na zemlji, u zraku (uzduhu), ili u vodi. R. 11. u obliku poslovice služi kao neki prelaz k slijedećemu. Pošto smo okusili Božju mudrost u nerazumnim stvorovima, čujmo je sada u ljudskoj tradiciji. Dug život u vezi s dugim iskustvom čini čovjeka razboritim (mudrim).
- 13.—16. Po nedokučivom Božjem promislu biva i to, da neko bude zavednik (svodnik), a drugi zaveden. No, oba su u Božjoj ruci, odnosno vlasti.
- 17.—25. Navode se primjeri, koji pokazuju moć i mudrost Božju. Strašni primjeri, što se vazda opetuju u historiji, a da se ljudi ipak iz njih rijetko šta nauče. Bog dakle upravlja svijetom tako, te ga stižu kojekake katastrofe i uništenja, kojih nikaka ljudska mudrost ni moć ne može spriječiti, i od kojih se niko ne može sačuvati. A u tome se baš i očituje neizmjerena Božja mudrost i snaga, kao i dokaz, da dobro nije uvijek nagrada, kao ni zlo uvijek kazna na tome životu.

13. GLAVA.

Job bi htio, da raspravi svoju stvar s Bogom, a ne s prijateljima, koji su nepravedni. Nada se, da bi pred Bogom mogao obraniti svoju nedužnost. Moli milosrđe od Boga.

1. Gle, to sve sam okom gledao, Uhom čuo i razumio. 2. Vi, što znate, i ja znamem to: Od vas nijesam manji ni-pošto. 3. Al' htio bih s Višnjim zboriti, S dokazom pred Boga stupiti. 4. Jer varavci mazni vi ste mi, Svi zajedno loši liječnici.	5. Kamo sreće da ste šutjeli, Za mudrost bi vama bilo to! 6. Slušajte mi dokazivanje, Čujte razlog mojih usana! 7. Zar za Boga zlo da zborite, Il' prijevaru na nj govorite? 8. Treba l'da mu lice primate, Ili za njeg' prepirete se? 9. Zar je dobro, kad vas ispita, Il' mislite njega prevarit', Kao ljudi što se varaju?

10. Oštro će vas On pokarati,
Budete li tajno pristrani!
11. Ne plaši l' vas gordost nje-
gova:
Kad se na vas sruši njegov
strah?
12. Mudrote vam prahom po-
stanu,
Hrpe blata vaši štitovi.
13. Ušutite, pa da prozborim,
Nek me snađe, što mu dra-
go sad!
14. Zašt' da zubma meso ki-
dam si,
Život mećem svoj u pės-
nice?
15. Gle, On može da me ubije,
Ja ću opet u Nj se uzdati;
Al' put svoj ću pred Njim
braniti!
16. Nek mi bude to na spase-
nje,
Što ne stoji pred Njim
licumjer!
17. Čujte dobro moju besjedu,
Razlaganje uhom primite!
18. Spremio sam parbu svoju,
gle!
Jer znam dobro, da sam
pravedan.
19. Ko će sa mnom da se pre-
pire?
Da ušutim sad, i premi-
nem?!
20. Dvoje samo nemoj činit mi:
I pred Tobom ne ću kriti
se!
21. Uklon' od men' svoju
desnicu,
I strah Tvoj me neka ne
plaši!
22. Tad me zovi, ja se odzī-
vām,
Il' da zborim, a otkāzuj Ti!
23. Kol'ko grijeha, zloća imam
ja?
Pokaži mi grijeh i prestu-
pak!
24. Zašto lice od men' odvra-
ćaš:
I dušmanom svojim sma-
traš me?
25. Zašto strašiš list uvenuo,
I slamčicu suhu progoniš?
26. Ná me pišeš moje gorkosti:
U dijel daješ grijeha mla-
dosti.
27. U klade mi noge postav-
ljaš,
Sve mi staze budno strā-
žariš,
Oko nogu činiš zarezze.
28. Ko truhlina ja se raspa-
dam:
Ko plašt, što ga moljac
izjeo!

3.—6. Spoznanje, da zlo nije uvijek kazna za grijeh, nije ipak dostatno,

da riješi problem, zašto pravednika stižu nevolje. Ne želi, da u tome pogledu raspravlja s prijateljima, koji ga ni u čemu ne mogu poučiti, nego se izravno obraća Bogu, da mu On posvjedoči, da je nevin, i da bi doznao, zašto su ga stigle te nevolje.

7.—8. Prekorava prijatelje, što se, braneći Božju stvar, služe lažima. »Lice primati« zagovarati.

9.—12. Bog ne treba takvih advokata. On će ih zato još i kazniti.

13.—22. Uvjeren je, da bi svoju stvar mogao obraniti pred Bogom. Zato poziva prijatelje, da ušute. Izriče najveću odlučnost, da se brani. R. 14. hebr. frazeologija, a znači: »Zašto da se izjedam od boli i zašto da život stavljam na kocku?« Jobu je dojadilo već sve. Ipak je on pun uzvišenog pouzdanja u Boga, koje se sjajno manifestira u 15. r. Nijedan ljudski licemjer (iako ih ima nebrojeno mnoštvo) ne usuđuje se kazati takva šta pred Bogom! Tim riječima dokazuje Job svoju nevinost i pred Bogom i pred

prijateljima. Iznova poziva 3 prijatelja, da saslušaju njegovu obranu. Hoće da se brani pred Bogom, i moli za 2 stvari. Hoće, da mu Bog olakša ponešto boli, i da ga ne straši svojim veličanstvom i svetošću. Pod tim uvjetima on se ne boji pred Božji sud, i pitati Boga, zašto stižu njega nevinna tolike nevolje, dok vidi, kako drugi počinjaju strašne grijeha, pa ne samo, da im nije ništa, nego još i cvatu u svakom obilju i sreći.

- 23.—28. Job bi rado iznio pred Boga svoju stvar, ali mu se Bog ne javlja. Zato iznova počinje sa tužaljkom. Pita, gdje su ti njegovi navodni grijesi, zbog kojih toliko strada? Neka mu ih pokaže sam Bog, kada to njegova 3 prijatelja in concreto nijesu mogla. Kako mu njegova savjest ne predbacuje nikakog smrtnog (teškog) grijeha iz odraslog doba, misli, da mu Bog možda ne ubraja zablude iz njegove mladosti, kada još nije znao pravo razlikovati, šta je grijeh, a šta nije. Sve dolazi odatle, što Job nema ni pojma, zašto ga je stiglo ovo veliko zlo, i kako inače Bog imade o njemu odličan sud, što čitatelju Prolog unaprijed otkriva. Međutim čitatelj je u nemogućnosti, da to Jobu saopći. Odatle nastaje i u čitatelja najveća simpatija za ubogog Joba. »Okolo nogu činiš zarez« (r. 27) tumači se tako, da Bog zarezuje svaku i najmanju pogrešku čovjeku.

14. GLAVA.

Čovječji život je kratak. Nečist u svom začetku i pun gorčine. — Poslije smrti niko se ne vraća, da bi iznova počeo živjeti na tom svijetu.

1. Čovjek smrtnik čedo ženo, vijek a j' kratka i pun nevolje.	9. Ali kada vodu osjeti, On se tada opet pomladi, Pušta grane kao prisad nov.
2. Ko cvijet niče, i otsijeca se, Ko sjen bježi, i ne ostaje.	10. No, kad umre čovjek nemoćan, I premine smrtnik, gdje je tad?
3. I na takog oči otvaraš, I sa sobom na sud vodiš ga!	11. Kako vode morske nestaje, I rijeka se suši, opada:
4. Iz nečista čisto može l' ko, Da izvede? — Niko zaista!	12. Tako čovjek jednom legavši, Gore više on ne ustaje. Dok je neba on će spavati, Od sna svog se ne će prenuti.
5. Dani njegvi izmjereni su, Mjesecā mu broj u Tebe je; Među datu on ne prelazi!	13. Oh, u škol da me sakriješ, Tamo skloniš, gnjev dok utišaš! Rok da daš mi, dok se sjetiš me!
6. Gled svoj svrnj s njeg', da počine, Dan svoj svršī kao nadničar.	14. Čovjek mrtav hoće l' živjeti? — U nevolji sveđ iščekujem, Hoće l' doći moja promjena!
7. Jer za drvo ima nadanja, Pòsječeno da će potjerat', Izdanak da ne će propast' mu:	
8. U zemlji mu stari kòrijenje, I u prahu panj izumire.	

15. Zazòvi me, jâ se òdzìvâm: I Ti tako vraćaš ũ ništa
Zaželi se stvora dlana svog! I u propast ljudsko nada-
nje.
16. Brojeći sad moje korake, Time na grijeh ne paziš li
moj? 20. Nadvlađuješ smrtna
čovjeka
17. Zapečaćen u tobocu je Zauvijeke; i on odlazi
Moj prestupak, još si ste- Nagrđena lica, otjeran!
gnuo 21. Jesu li mu djeca ũ časti,
U zavežljaj moje zločine! On tog ne zna; il' su pre-
zrena,
18. Kao gora, kad stropòštâ se, I raspadne; il' ko hridina, On ni toga ne primjèćujè.
Sa svog mjesta, kad odvali 22. Tijelom svojim bol on
se: osjeća,
I povodanj zemlju odnosi: Za se samo pun je žalosti.
- 1.—12. Čovječji je život kratak i pun nevolja. U nečistoći se začinje. Živi samo jedamput. Ne može se pomladiti kao n. pr. posječeno drvo, koje ima korijenje u zemlji. R. 4. Vul. prevodio ovako: »Ko može učiniti čistim onog, koji je začet od nečista sjemena? Zar ne Ti, koji si jedini?« Eksplikativan prijevod po smislu.
- 13.—22. Kad umre čovjek, ne vraća se više na ovaj svijet (isp. 7, 10), niti zna, niti se brine više, jesu li mu djeca u časti, ili nijesu, prezrena, ili ne. Ima dosta posla sa sobom i sa svojom dušom. Jedino Božja milost može spasiti čovjeka od Božjeg gnjeva. U r. 17 aludira Job na istočni običaj (danas već i zapadni), da se novci, dokumenti, i druge dragocjenosti nose u dobro zatvorenoj (ovdje: zapečaćenoj) torbi, tobocu ili zavežljaju (naše seljakinje). I najtvrdè hridi ruše se pod udarcima prirodnih događaja, pa, kako da se ne skrši čovjek pod ovakim Božjim udarcima, kakve podnosi Job. R. 17c.: »U zavežljaj moje zločine«, Vul. prevodi: »Ali si izliječio bezakonje moje.«
20. »Nadvlađuješ«, Vul.: »dao si mu jakost za malo vrijeme«. Obratni smisao.
22. »Svojim tijelom«, Vul. dodaje: dok živi.

II. disputa.

Govor Elifaza Temanca u II. disputi.

15. GLAVA.

Elifaz optužuje Joba, da je neznalica i oholica. — Pred Bogom nije niko pravedan. — Bezbožnik živi uvijek u strahu, i konačno propada prije reda u svakom pogledu.

1. A Elifaz Temanac odgovori i reče:
(Metar: 8 + 5 = 13).
2. Hoće l' mudrac odgovarat
praznom mudroču?
Il' svoj trbuh napunjati
vjetrom istočnim?
3. Braniti se besjedama
beskorisnima?
Il' govorit prazne riječi,
što ne pomažu?
4. Tã, ti, e t o, uništavaš
bogobojznost,
I ukidaš razmatranja
sveta pred Bogom.

5. Usta tvoja dokazuju
tvoju bezbožnost:
Iako si baš prepréden
jezik uzeo.
6. Usta tvoja, a ne moja
teb' osuđuju
I usnice tvoje krivcem
tebe kazuju.
7. Eda li si prvi čovjek,
što se rodio:
Te si možda sazdan jošte
prije humova?
8. Il' si tajnom viieću Božjem
prisluškiavao:
Te si tako pokupio
mudrost u sebe?
9. Šta ti znadeš, a da i mi
znali ne bismo:
Ili shvataš, a da i mi
ne bi shvatali?
10. I sijedijeh i starijeh
ljudi imamo,
Što od oca još su tvoga
mnogo stariji!
11. Zar su tebi premalene
Božje utjehe:
I riječi upravljene
k tebi s blagošću?
12. Čemu te sad srce tvoje
tako zànosi.
I očima svojim čemu
tako prevraćaš?
13. Još obraćaš protiv Boga
svoje dahtanje:
I iz usta puštaš svojih
takve besjede!
14. Tã, ima li gdje čovjeka
te bi čist bio?
Il' ženina porođenca
te bi práv bio?
15. On, gle, svojim ne vjeruje
niti Svecima:
Nit nebesa nijesu čista
pred Svemògućim!
16. A nekmoli čovjek gadan
i pokvarenik,
Što no pije kao vodu
nepodopštine!
17. Nešto ću ti sad kazati,
a ti slušaj me:
Hoću da ti pripovijedim,
što sam vidio.
18. Mudri, što su kazivali,
ništ' ne tajeći:
Od otaca svojih što su
nekoć *primili*.
19. Kojima je samim zemlja
bila predana,
I kroz koju tuđin nikad
nije hodio.
20. Bezbožnik se muči svega
vijeka svojega:
I malo je nasilniku
dato godina.
21. U ušima njegovim zuji
vazda strašan glas:
I u doba na nj napada
mirno pustošnik.
22. Ne vjeruje, da će iz tme
zdrav se vratiti:
Otsvakud se priviđaju
njemu mačevi.
23. Za hljepčićem on tumara
»gdje je?« *pitajuć*;
Znade, da je za nj priprem-
ljen
danak čemeran.
24. Nèvolja ga i tjeskòba
ù strãh tjërajū;
Kô cãrevi nã bõj sprëmni
nã nj navàljujū.
25. Rukom jer je zamahnuo
on na Silnoga:
Ponio se drsko prema
Svemògućemu.
26. Na njega je natrčao
vrata spružena,
I sa mnoštvom ispupčanih
svojih štitova.
27. Lice još je pretilinom
svoje pokrio:
I navaljao na bokove
salo debelo.
28. U gradovima stan je uzeo
raskopanima:

- U kućama, što su bile
nenastanjene:
Obraćene, što su bile
u kup kamenja.
29. Ne će cvasti, ni opstati
blago njegovo:
Nit po zemlji raširit se
dobro njegovo.
30. Ne će on se izmaknuti
neviđelici:
Grane njegve osušiće.
oganj plameni:
Odnijeće ga duh pakosni
usta njegovih.
31. U taštinu, tumaralo,
nek ne uždā se:
Jer taština nagrada će
biti njegova.
32. Prije neg' mu dođe sudba
on će svršiti:
I grana se njegva ne će
zazelèneti.
33. Kao loza odbáciće
grozd svoj nezreo:
Ko maslina pobacaće
cvijet sa pupaka.
34. Jer skupština bezbožnička
roda ne nosi:
Nego oganj potkùpljivo
pali šatorje:
35. Onima, što snuju muku
i zlo rađaju:
Onima, čij' trbuh sprema
ružnu prevaru.

1. U prvoj disputi brane 3 prijatelja Božju pravednost, čime indirekte optužuju Joba, da je u potaji morao biti velik grješnik, kada ga je Bog ovako teško kaznio. U ovoj drugoj disputi napadaju Joba, nastojeći mu direktne dokazati krivnju.

2.—6. Elifaz predbacuje Jobu, što je ludo i bezbožno govorio, zaboravljajući poštovanje, koje treba da ima prema Bogu. Time, što tvrdi, da nije ništa kriv, a ipak ga je stigla ovaka kazna od Boga, pokazuje Job samo, kako je prepreden bezbožac. Tvrdéći, da na zemlji pobožniku nije bolje, nego bezbošču, pače da biva obratno, bezbošču bolje, nego pobožniku, on ruši Božji strah (bogobojnost).

7.—13. Job je glup i neznalica. Umišlja si koješta. Misli, da je pametniji od svojih prijatelja. Svojim se riječima samo oholi.

14.—16. Jobove tvrdnje pobija sada direktne Elifaz time, što ni anđeli, ni sama nebesa nijesu pred Bogom čisti, a nekmoli će to biti nečist i pokvaren čovjek (podrazumijeva se: kakav je Job).

17.—24. Iz tradicije predašnjih naraštaja Elifaz uči Joba, kako bezbožnici nijesu nikada bili sretni. Uvijek su u strahu.

25.—28. A taj strah muči bezbožnika, jer je otpadnik od Boga i uporan.

29.—35. Zato njega i njegovo potomstvo stizava neminovno zlo.

NB. Kako obično biva, da disputanti u disputama tvrdo ostaju kod svojih gledišta, nije čudo, što se neke riječi opetuju, i iznose jednaki argumenti kao i prije. Tako i ovdje. Ipak ima i novih momenata, koji ukazuju na progres u disputi. To je najprije psihološki: Elifaz navaljuje na Joba s većom žestinom nego prije, kriveći ga s najveće bezbožnosti, blasfemije (2—6), nebrotjenih grijeha (16). Opisujući bezbožnika (25—28, 30 i t. d.), očito aludira na Joba, čime stavlja Jobovu strpljivost samo na veću kušnju. Daljnji filozofsko-teološki napredak u disputi je u tome, što Jobovu tezu o bezbožničkoj sreći Elifaz pobija tvrdnjom, da su bezbožnici gonjeni neprestanim strahom, i na kraju sigurno propadaju. To je konačno sve istina, ali nije u aplikaciji na ubogoga Joba.

Job odgovara Elifazu u II. disputi.

16. GLAVA.

Job kori prijatelje kao dosadne tješitelje. — Tuži se, da ga muče Bog i ljudi. Poziva Boga za svjedoka svoje nedužnosti.

1. A Job odgovori i reče: (Metar: 4 + 5 = 9).	11. Bezočniku Bog me predao: U ruke me dao zločincima.
2. Stvari takvih mnogo čuo sam ja Dosadni baš tješioći ste!	12. U miru me mome pomeo, Ščepao za vrat, te me sur- vao: I za nišan sebi uzeo.
3. »Ima l' kraja praznim riječima?« »Šta l' te vrijeđa, da odgo- varaš?«	13. Sapiuju me strijelci nje- govi, Nemilice sijeku bubrege: I na zemlju žuč mi prosi- plju.
4. I ja tako znao bih zboriti Ko vi, na mom mjestu da ste vi! Još bi prosuo riječi blista- ve: Glavom mahao na vas po- sprdno!	14. Probija me kô na prôboj zid, Kao junak na me udara.
5. Hrabrio vas svojim ustima: Bol vam lakšao svojim je- zikom!	15. Po koži sam kôstrijet sašio, Uvalio u prah slavu si.
6. Al' ne lakša zborom bol se moj: Nit' se riječma on utišava.	16. Od plača mi lice podbulo, Na vjeđama leži smrtni sjen.
7. Oh, svega me baš iscrpao, I moj savjet sav pokvario!	17. Premda nema u men' ne- pravde, I molitva moja čista je.
8. Ščepao si me, svjedok ne treba: Mrša moja na me ustaje, Krunski svjedok na me ona je!	18. Ne krij, zemljo, mojih za- kolja: Mjesta ne daj mome va- paju!
9. Gnjev me njegov goni, raz- dire: Zubma svojim na me škr- guće, Ko dušmanin sijeva očima.	19. Na nebu je, sad, gle, svje- dok moj: I moj znalac na visinama.
10. Usta na me tu razvaljuju, Po licu me biju sramotno: Zajedno se na me skuplja- ju.	20. Prijatelji moji mnom se rugaju, Suze ronim okom do Boga.
	21. Oh, da s Bogom čovjek ima sud: Košto čovjek ima s čovje- kom!
	22. Ljeta mojih broj se svršuje: Idem na put, s kog' se ne vraćam.

- 1.—6. Job kori prijatelje, što u glavnom uvijek isto ponavljaju, i mjesto da ga potješe, još mu veće zadaju jade. I on bi znao, ne samo tako, nego još i blistavije govoriti, da je na njihovu mjestu, a oni na njegovu.
- 7.—18. Iznosi svoje boli i tuđe potsmjehe. Konačno mu riječi u r. 18. prelaze u sarkazam. R. 10—11. sadržava proročku sliku prijevizira što ga je trpio Isus Krist na križu, pa se to mjesto smatra Mesijanskim proroštvom (Isp. Ps. 21, 13—14; Is. 53, 2—3).
- 19.—22. Želi govoriti s Bogom, kao čovjek što govori s čovjekom. U takvom slučaju mogao bi lako stati pred svoga suca, obraniti se i zadobiti svoje pravo. Inače Job nema više na ovome svijetu nikakve nade. Njegovi dani idu k svome kraju. Zato neka mu brzo pomogne, inače ne će moći više, da primi ikakvu pomoć u ovome životu. Slične misli gore (isp. 14, 5. sl.).

17. GLAVA.

Job se moli Bogu, da ga brani protiv bezbožničke zlobe. I onako nema više nikakve nade na ovome svijetu.

1. Duh mi slabi, dani gase se: Ostaje mi carstvo podzemno.	8. Tome svemu pravi čude se: Nad lupežom čestit zgražava se.
2. Ne trpim li gorkih ruganja? Oko moje noći provodi U jadima, što mi zadaju!	9. Puta svog se drži pravednik: Čist rukama jača svđ većma.
3. Kod sebe mi jamca moga daj: Drugog tada jamca ne trebam!	10. A vi svi dđ s nova počnite: Mudra međ' vam jer ne nalazim.
4. Zatvorio um si ovine Od shvatanja! — Zato ne puštaš Da s' nada mnom dižu oholo!	11. Danj moji hitro prolaze: Kidaju se nade srca mog!
5. Ko predaje na plijen drugove: Djeci njegovoj oči sahnuće!	12. Noći mi se u dan okreću: Dan je blizu mraku mrklo-me.
6. Za rug si me metnuo pucima: Među njima gad sam postao.	13. Da nadam se? Šeol dom je moj! U tami si sterem ložnicu!
7. Od jada mi oči istječu: Svi udi mi ko sjen postaju.	14. Grobu vičem: »Ti si otac moj!« A crvima: »Mati i sestra!«.
	15. Gdje je sada moje ufanje? Nadu moju ko će vidjeti?
	16. U podzemno carstvo silazi: U grobu da sa mnom počine!

- 1.—10. Job osjeća, kako mu se dani skraćuju.
- 11.—16. Nema više ničemu da se nada na tome svijetu. Ovdje se mnogo točnije opisuju Jobove muke, i mnogo jasnije izlazi na vidjelo s kakvom hrabrošću ih podnosi Job. Treba opaziti, kako Job ostaje vjeran Bogu, iako se nema više ničemu nadati na zemlji. Time pokazuje, kako nije služio Bogu jedino za zemaljska dobra, što ih je svojedobno primao, nego jer je uistinu ljubio svim srcem Boga.

Govor Bildada Suhejca u II. disputi.

18. GLAVA.

Bezbožnik treba da pogine. — Predočuje zla, koja čekaju bezbožnika prije smrti i poslije smrti.

1. Tad progovori Bildad Suhejac i reče: (Metar: $4 + 5 = 9$)	12. Za bogatstvo neka trpi glad: Nesreća ga stalno pratila!
2. Kad će jednom svršit razgovor? Razum u se, pa da zborimo!	13. Žile kožne nek' mu proždere: Proždere ih smrtni prvenac!
3. Zašto stokom da nas smatraš ti: I gadom u svojim očima?	14. Iz šatòra nek' se iskine Nada njegov; a njegov' samoga
4. Raskidaš si dušu jarošću! Hoće l' zemlja s tebe opustjet? Sa svog mjesta hrid se prèmjestit?	15. U stanu mu tuđin stanovao: Dvor se njegov pòsumporio!
5. Tä, žižak se gasi zlotvorov: Plam nê sijā vatre njegove!	16. Ozdō mu se korijen sušio: A odòzgō granje venulo!
6. U šatòru svjetlōst tāmni mu Nad njime se gasi svjetiljka.	17. Sa zemlje mu spomen propao: I iščezlo ime s ulice!
7. Korak griješan spōtičē mu se: I savjet ga vlastit obara.	18. Iz svijetla ga u mrak pognali: I iz zemlje òtjerali ga!
8. U pruglo se nogom zapleće, I pō mreži hodi spletenoj.	19. One ne imao za se poroda, Ni koljena u svom narodu, Ni ostatka u svom naselju!
9. Pređa ga za petu pothvata: I zamke ga čvrsto pritēžū.	20. Čudili se danu njegovu Pòsljednici; a i pređasnje Obuzela strava od njega!
10. Uže mu je nā tlu sakrito: Prūžalo na putu njegovu!	21. Kob je takva jednog nitkova: Usud takav jednog bezbošca!
11. Plāšē ga strahōte òtsvuda: Ūstopicē njegov' progánjajū.	

1. Bildad razvija svoju staru temu: bezbožnik je uvijek kažnjen. I dok Elifaz dopušta, da kazna može biti često i nevidljiva. unutar čovjeka kao grižnja savjesti i duševni strah, Bildad obratno drži, da je bezbožnikova propast uvijek vidljiva i očita, i zato je opisuje najživljim bojama.

2.—6. Početak Bildadova govora pun je srđbe. Žižkom i plamenom slikovito se označuje obiteljska sreća, a svjetlošću i svjetiljkom blagostanje, bogatstvo i slično. Sve to pogasi' će se, i nestati.

7.—14. Opisuje se bezbožnikova propast do njegove smrti.

- 15.—21. I poslije bezbožnikove smrti opažaće se posljedice njegove propasti, jer će kazna stići sve njegove stvari, njegovu familiju i njegovo potomstvo. Kao nekoč na Sodomu i Gomoru pustiće Gospod na njegovu kuću sumpor i vatru. Posljednjim riječima čini se, da Bildad aludira na onaj oganj, koji je spalio Jobove ovce i koze zajedno s pastirima (1, 16).

Job odgovara Bildadu u II. disputi.

19. GLAVA.

Job ponovo tvrdi, da je nedužan, iako trpi strašne boli. Tuži se, što su ga svi ostavili. Moli za saučešće prijatelja i očituje svoju vjeru u Boga Otkupitelja, koji će nagraditi njegovu nedužnost.

1. A Job odgovori i reče:	Za dušmana On me drži
2. Dokle ćete dušu mučiti mi? Satirat me svojim riječima?	svog.
3. Deset put me već izgdđiste: Stid vas bilo što me kinjite!	12. Otsvuda mu čete dolaze: I do mene put si grade svoj: Naokolo sveg šatora mog Onj sebi čine logore!
4. Pa, ako sam zbilja zgriješio: Tad grehòta moja sa mnom je!	13. Udaljio od men' braću si: Znanci moji od men' tuđe se.
5. Ako li se na me dižete: Grijeh mi tada moj dokazite!	14. Bližnji moji ostavljaju me: Poznanici zaboravljaju!
6. Znajte, Bog da onaj je, Što je mene tako savio: I zamkom me mojom stegao!	15. Domašnji i mòje sluškinje Gledaju me kao tuđina: Stranac sam u njihovim očima.
7. Vičem, eto, glasno: »Nepravda!« Ali niko ne će da me sasluša! Vapijem, al' sud ne nalazim!	16. Slùgu l' zovnem, ne òdzivā se: Treba da ga molim za milost.
8. Otsvud mi je put zagradio: Te prolaska nemam ni otkle, Staze mi je tamom pokrio!	17. Ženi mojoj dah moj mrzak je: I rođenoj braći gadim se.
9. Čast je moju s mene svukao: S glave moje vijenac skinuo.	18. Već i djeca za me ne hajū: Kad ustanem mnom se rugaju.
10. Otsvakle porušen, umirem: Nada mi je kò iščupan panj.	19. Svima vjernim svojim gadim se: Koje ljubljah na me dižu se.
11. Gnjev se njegov na me užgao.	20. Za kožu mi kosti lijepe se, I za meso; jedva utekoh S kožom oko zuba svojijeh.
	21. Smilujte se, smilujte se dē Na me bar vi, moji drugovi: Ruka Božja jer me dotakla!

22. Zašt' me kao Bog progoni-
te:
Nenasiti mesa mojega?!
23. Oh, da kô dâ da napišu se
Riječi moje da upišu se
24. Gvozenijem stilom ũ knji-
gu:
I olovom — vječni zâ spo-
men
U ltiticu da se (ũklešu)
ũrežũ:
25. **Znam, da živi moj Otkupi-
telj:
Koj' će zadnji stati nãd
prahom:**
26. **I opeta da će nakon tog
Kožom mojom ovõ odjest
se
Tad iz tijela da ću svojega
Boga gledat; koga ja ću si
Gledat isti svojim očima:
Vidjeti Ga, a ne drugi kô!**
Od te želje moji bubrezi
U grudima venu mojima!
27. **Jer velite: »Šta ga gonimo:
Kad mu razlog ima besje-
da!«**
28. **Od mača se bojte, jer je
mač
Osveta za djela opaka:
Da poznate, da imãdẽ sud!**

- 2.—6. Job se tuži na nepravedan postupak svojih prijatelja. »Deset puta« znači često puta.
- 7.—12. Opet govori o strašnim bolima, koje ga pritiskuju, a nema ni-
koga, da stane u obranu njegove nezužnosti. Sam božanski su-
dac opkolio ga tolikim nevoljama, da nikuda ne može pobjeći.
Lišio ga svih njegovih dobara, što su ga resila kao slavna kruna.
- 13.—20. Pod »braćom« (13) razumijevaju se bližnji rođaci. »Djeca«, što
se spominju u 18. r. djeca su po mišljenju nekih od konkubina,
no drugi mnogo vjerojatnije drže, da se radi o Jobovoj braći,
što su se rodila od iste matere, od koje i on.
- 21.—22. »Nenasiti mesa«, jesti čije meso, po istočnoj frazeologiji, znači
klevetati koga.
- 23.—24. Uzalud je Job očekivao od prijatelja kakvu utješnu riječ. Zato
on hoće sada da dade javno i vječno svjedočanstvo svoje ne-
dužnosti, sa željom, da dođe do svih ljudi i svih vremena. Prema
tome da bude napisato nekim trajnim načinom. »Riječi moje«,
t. j. ne sve ono, što je dosele govorio, niti, što će poslije govoriti,
nego riječi, kojima će sada istumačiti svoju živu vjeru u budu-
ćeg Otkupitelja i svoju nadu u uskršnuće u narednim verzovima.
- 25.—27. Prijatelji šute, i svojom šutnjom osuđuju Joba, ali on s emfa-
zom izjavljuje: »Znam, da živi moj Otkupitelj.« On je o tome
potpuno uvjeren i siguran. Riječ »otkupitelj« u jevrejskom
»goel«, znači zapravo: osvetnik, branitelj, koji vraća nekome
slobodu, brani njegovo pravo, osvećuje njegovu krv... Tako je
sam Bog bio »goel« izraelskog naroda, koji ga je svojedobno
izveo iz ropstva egipatskoga, a poslije i babilonskoga, i obećao
mu, da će ga zaštititi i osvetiti od svakoga nasilja. Job se već u
gl. 16, 19 i sl. pozvao na Boga, kao svoga svjedoka. Sada veli
o tome svojem »goelu«, da je živ, t. j. vječan. Job će umrijeti,
ali Bog živi do vijeka, i održaće svoje obećanje. Bog je Alfa i
Omega, prvi i posljednji, jer je Stvoritelj svega. Kada dakle na
koncu svijeta postanu svi ljudi prah i pepeo, posljednji dići će
se Bog nad tim prahom kao sudac, svjedok, i osvetnik Jobove
nedužnosti. Taj Otkupitelj, goel, na sudnjem danu, jest Božji
Sin. R. 25—27. spada među najznamenitija dogmatska mjesta u
Sv. Pismu, kojima se utvrđuje vjera u uskršnuće od mrtvih.
Sv. Jeronim piše: »Resurrectionem corporum sic prophetat, ut
nullus de ea vel manifestius, vel cautius scripserit« (Ep. 53, 8),

i opet: »Nullus tam aperte post Christum, quam iste ante Christum de resurrectione loquitur« (Lib. contra Joan. Hierosol. n. 30.).
 28.—29. Job veli svojim prijateljima, neka ga prestanu progoniti i optuživati ga, stavljajući im pred oči budući sud, kojemu će se i oni morati podvrći. Suponira dakle, da će i njegovi prijatelji jednog dana morati uskrsnuti. Prijatelji ne će ostati nekažnjeni, ako nastave klevetati nedužnoga.

Sofar Namaćanin govori u II. disputi.

20. GLAVA.

Sofar opetuje, kako je bezbožnikova sreća kratka. — Bezbožnik propada. — Grijeħ i kazna su u međusobnoj najužoj vezi. — Bezbožnika taru mnoga zla. — Srdžba Božja stizava bezbožnika.

1. A Sofar Namaćanin progovori i reče: (Metar: 6 + 5 = 11).	Niti će ga vidjet mjesto njegovo.
2. Stog me sile misli da odgovorim: I odatle nemir unutarnji moj!	10. Djeca njegva će se laskat ništima: Ruke će mu vraćat, što je oteo.
3. Ukor čuo sam <i>netom</i> , što sramoti me Al' će um moj naći mudar odgovor.	11. Njegove će kosti pune mladosti, U grob s njime poći, tamo legnuti.
4. Tä, ne znaš li tako da od vijeka je: Otkada na zemlji čovjek boravi:	12. Ako mu je slatko zlo u ustima: Pod svojim ga tada krije jezikom.
5. Radost bezbožnička da je za malo: Bogomrščev ijuj da je trenutani!	13. On ga čuva brižno i ne pušta ga: U ustima svojim zaustavlja ga.
6. Pa, da ponos njegov dopre do neba: I da mu se glava takne oblākā:	14. U ustima jelo pretvara mu se: Obrača se u jed ljutj aspudin.
7. Zauvijek će propast kao blato mu: Koj' ga vide, reć' će: kuda djēo se ?	15. Blago, što ga proždoro on izbljūva' će: Iz trbuha njegva izgna' će ga Bog.
8. Kō sãnak će prhnut naći ne će se: Ko utvare noćne njega nesta' će.	16. Od aspide otrov on će sisati: I ljutičin jezik njeg će ubiti.
9. Oko gledalo ga, više ne će ga:	17. On pōtōkā ne će više gledati,

- Ni rijeka, što tek
mlijekom, skorupom.
18. Oteto će vratit,
ne će žderati:
S imetkom će platit,
bez užívanja.
19. Ništoga jer gnjó je,
i zapaštao:
Otimao je kuće,
nije zidao.
20. Osjećat mir ne će
u svom truhuh:
Nit će spasit ono,
što mu j' najdraže.
21. Kada jede, ništa
on ne ostavlja:
Zato mu ni sreća
dugo nē trajē.
22. Sred obilja svoga
past'će ũ čemēr:
Nevolje sve ruke
na nj će udarit.
23. Kada će napunit
mastan truhuh svoj:
Tad će *Bog* na nj poslat
gnjev svoj žestoki.
24. Kad od gvožđa ljuta
stane bježati:
- Mjeden će ga tada
luk prostrijeliti.
25. Kroz tijelo će proć' mu
strijela bačena:
Iz žući će svoje
vadiť blistav mač:
Vreba' će ga strasi
kud se krene god!
26. Blago će mu tama
crna proždrijeti:
Neraspiren oganj
njega pojesti:
Uništiti ostatak
u šatòru mu.
27. Nebesa će otkrit
krivdu njegovu:
A zemlja se dići
na nj kò urotnik!
28. Ljetine će nestat
doma njegova:
U dan gnjeva Božjeg
sve rastòčiti se.
29. Od Boga to dijel je
jednom bezbošću:
I dosuđen Bogom
dar to njemu je!

- 2.—10. Jobove riječi prouzročile su u Sofaru srdbu. Job treba znati, kako je od vijeka stalno pravilo, da je bezbožnička sreća vrlo kratka, brzo silazi u propast. Slično biva i s njegovom djecom.
- 11.—16. Grieh rađa kaznu, jedno je s drugim najuže povezano. Nepravde, što ih je počinio bezbožnik bile su za nj kao jelo, što ga je pohlepno izio, no poslije kratka vremena mora ga izbaciti.
- 17.—22. Pa, ako i ne umre odmah bezbožnik, nema prave radosti, jer ga pritiskuju mnoge nevolje i zla. Bezbožnik gubi sve, što je stekao, jer mu nikada ništa nije bilo dosta, uvijek je težio za novim bogatstvom.
- 23.—28. Najposlije će ga Bog ipak nasititi svojim žestokim gnjevom. Propast mu je neizbježiva, Bog će ga progoniti tako, da izmakavši se jednoj opasnosti, padne u drugu.

Job odgovara Sofaru u II. disputi.

21. GLAVA.

Job traži od prijatelja, da ga saslušaju. — Bezbožnici su često na ovome svijetu sretni. — Rijetko biva, da su odmah kažnjeni za svoja zločinstva. — Dapače često žive zdravi i među ljudima su u časti.

1. A Job odgovori i reče:
(Metar: $4 + 5 = 9$)
2. Čujte dobro moju besjedu:
Utjeha to od vas nek mi je!
3. Potrpte me, ja da govorim:
I kad svršim, tad se rugajte!
4. Eda li se tužim čovjeku:
Il' žalostan biti ne smijem?!
5. Gledajte me, pa se divite:
I na usta ruku metnite!
6. Kad pomislim, ja se zgрозim sav:
Tijelo moje strah poduzimā:
mā:
7. Zašto žive ljudi bezbožni?
Budu starci, još se bogate?
8. Porod zdrav je s njima zajedno:
Gledaju si djecu prěd sobom.
9. Kuće su im mirne, bēz straha:
Šibe Božje nema nad njima.
10. Bikovi im skaču sigurno:
Krave stēone ne jalove se!
11. Ispuštaju ko krd djecu si:
Sinovi im skaču radosno.
12. Uz tamburin, harfu jujuču:
Pocikuju uz glas svirale.
13. U sreći si dane provode:
I u Šeol za tren silaze!
14. Bogu kažu: »Ostavi nas dē!
Na što znanje Tvojih putova?
15. Ko je Silni, da mu služimo?
Kakva l' korist, da mu s' molimo?
- (Metar: $6 + 5 = 11$)
16. Nije li, gle, sreća
s rukom njihovom:
A od men' daleko
misao grješnička?
17. Kol'ko s' puta gasi
žizak grješnički?
- Il' dolazi na njih
propast njihova?
Il' im udes dijeli
Bog u gnjevu svom?
18. Il' postaju kao
sječka nā vjetru?
Il' kō pljēva, vihar,
što je ōdnosi?
19. Čuva li Bog bijedu
djeci njihovoj?
Plaća li im tako,
to da osjete?
20. Propadanje svoje
vide l' očima?
I piju li srđbu Svemogućega?
21. Tā, šta mare oni
za dom nakon njih?
Poklem se presiječe
broj mjeseca im?
22. Hoće li ko učit
Boga mudrosti?
Njega, koji bića
sudj nebeska?
23. Sred svog blagostanja
jedan umire:
Živeći u miru
i ū sreći sav:
24. Mlijeka su mu slatka
pune dojače:
Kosti su mu pune
sočne moždine.
25. Ojađene duše
drugi umire:
Nitj je uživo
dobra ikakva.
26. Obojica leže
skupa nā grōblju:
Pokrivaju oba
crvi zajedno.
27. Eto, kako vaše
znadem namjere:
Spletke vaše, što me
njima vrijeđate.
28. Jer pitate: »Gdje je
nasilnikov dom?
Ili šator gdje je
bezbožnički stan?«

29. Putnike zar nijeste
drumske pitali?
Il' hoćete tajit
što vam kazaše?
30. Za dan mučni da se
čuva zlikovac:
Za dan, kad će jarost
njega odnijeti.
31. U oči mu život
ko prebaci' će?
Ilj mu naplatit
što j' učinio?
32. Ipak se nà gröblje
i ön iznosí:
- Nad grobom se njegovim
straže čuvaju.
33. Slatke su mu grude
kraja dolinskog:
On sve ljude žive
vuče zã sobom:
Dok pred njime ide
mnoštvo bezbrojno.
34. Oh, na prazno, kako l'
vi me tješite:
Odgovori vaši
što su l' nevjerni?!

- 2.—6. Otsele Job ne moli od prijatelja druge milosti, nego da ga strpljivo poslušaju.
- 7.—15. Ako prijatelji kažu Jobu, da je bezbožnik, jer toliko trpi, kako onda vidimo bezbožnike, da plivaju u sreći? Upravo obratno od onoga, što tvrdi Sofar, a prije njega Elifaz i Bildad. Bezbožnik ima često brojnu i sretnu obitelj, a Job je, eto, nedužan izgubio svu svoju familiju. U r. 11—12. opisuje se bezbožnikova sreća u obiteljskom krugu. Imadu mnogo djece, vesele se uz tamburine i harfe. Pun radosti život krunjen je kasnom smrću. A i ta brzo nastupa, bez osjećaja dugih boli i smrtnih užasa.
- 16.—26. Istina je, da su bezbožnici često sretni, ali, pošto njihova sreća nije u njihovoj vlasti, nije sigurna, ni stalna, i ne mogu je ponijeti sa sobom na drugi svijet, zato neka Bog sačuva Joba, da ostane živjeti po njihovu bezbožnim načinom. Daleko bila od njega grješnička misao. Ako bezbožnik nije uvijek osobno kažnjen, zacijelo bi'će kažnjen u svojoj djeci. Pošto je Job dokazao, da su bezbožnici često sretni, stao je u r. 22. prekoravati prijatelje, kako svojom naukom hoće diktirati Bogu zakone, i učiti ga, kako treba da postupa s bezbožnicima, i upravlja s ovim svijetom. Činjenica je, da bezbožnik nerijetko živi i umire sretno, a pravednik, da živi i umire nesretno. No, poslije tako nejednake sudbine, obojicu izjednačuje smrt u grobu.
- 27.—34. Što prijatelji govore, da Jobova propast dokazuje njihovu tezu, da je on morao biti velik grješnik, ne stoji, i krivo je, jer iskustvo pokazuje, kako bezbožnici niješu uvijek kažnjeni na ovome svijetu, nego često napreduju i u častima su. Bog često štiti bezbožnika od zala ovoga života, da ga sačuva za osvetni dan na drugome svijetu. — R. 33a Vul. prevodi: »Sladak je bio šljunku Kokitovu«. »Kokit« je ime neke rijeke, koja po pjesničkim pričama teče u Podzemnom svijetu. Sv. Jeronim upotrebio je tu riječ, da pokaže mjesto u koje se poslije smrti survao bezbožnik, slično kao što sv. Petar u 2. poslanici (2, 4), da označi pakao, upotrebljava riječ »Tartar«.

(Svršit će se)